

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

104. An qui in diebus ieiunii notabiliter anticipat horam comedendi, peccet mortaliter? Et quæritur, quantum possit absque dicto peccato mortali præveniri dicta hora comedendi? Et an Religiosi, qui ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

Negatiuè respondeo cum Leandro de precept. *Eccles. tract. 5. disp. 5. q. 30.* vbi sic ait. An omnes ieiunantes possint licite sumere paulo ante prandium, quodcumque genus cibi, & in quacumque quantitate; Respondeo posse sumere quodcumque genus cibi, & in quacumque quantitate paulò ante prandium, hoc est quarta parte horæ, plus minùse ante prandium. Ratio est, quia illa comestio, seu sumptio cibi participata per hoc breue tempus, vnam, & eandem facit moraliter comestionem; cum prandio: ergo licita erit, & sic sine fractione ieiunij sumi à quocumque poterit. Idem docet Pater Vidal in *Arca Theolog. lib. iii. de ieiunio. Inquisit. 1. n. 62.* sic asserentis: Ad id non violare ieiunium sumentem paulò ante prandium aliqui cibi etiam in magna quantitate, dummodò ante prandium non interponatur notabile tempus, sed tantum illud, quod moraliter censetur idem cum tempore prandij, vt est per quartam partem horæ, aut tertiam ad summum. Ratio est, quia tunc illa comestio habetur tanquam proxima dispositio ad prandium; & veluti inceptio ipsius prandij, vnde non erit diuersa comestio, sed pars vnus integræ comestionis cum ipso prandio, idè, &c. Et hæc omnia præter Doctores citatos, docet etiam Palqualigus *decis. 127. per totam;* quibus ego libenter adharo.

2. Sed hic obiter pro Confessariis obseruanda sunt aliqua. Primo, quod in die ieiunij possit quis parum cibi sumere, casu quo prandium sit valdè dilatandum, quia longa dilatio prandij, communiter loquendo, semper causat debilitatè, sed propter hanc obseruandam, est licitum sumere mane aliquid cibi: ex *cap. 2.* Secundum: inservientes mensæ Secularium possunt ieiuniorum diebus aliquid cibi sumere, antequam seruiant, & postea comedere: quia tunc omnes, tam Domini quam eis seruientes, incipiunt prandium: sed horum, per aliquod interruptur tempus, vt munerari suo latifaciant. Tertio: etiam Religiosos inservientes mensæ, posse sine fractione ieiunij aliquid comedere, antequam seruiant quia eadem pro his, ac pro secularibus ministrantibus militat ratio. Quartum, posse Religiosos legentes ad mensam, ante lectionem aliquid comedere; quia iam censetur pro omnibus Religiosis prandium inceptum: ergo suo parum, siue multum legentes legant, omnes possunt absolute aliquid ante lectionem comedere, & postea prosequi, aut finire coenam. Sed difficultas est, an huiusmodi ad mensam seruientes, & legentes possint diebus ieiunij ante seruitium, & lectionem, non solum in modica quantitate cibum præsumere, verum etiam in magna? Et respondeo posse etiam cibum in quacumque magna quantitate præsumere; quia vt supra est visum, prædicta sumptio cibi, est inchoatio prandij, post seruitium, & lectionem futuri; ergo cum eadem comestio sit cum sequente moraliter, nihil refert quod id, quod præsumitur sit in parua, aut in magna quantitate. Et hæc omnia docent Doctores, quos citat, & sequitur Leandro, *vbi supr. à quest. 24. q. 29.*

3. Notandum est hic obiter, quòd si quis inadverteat cibum sumeret in die ieiunij, ieiunium non frangeret, sed tenetur illud seruare, quia licet illa comestio, vel quia carniùm, vel quia pluries facta, constituat ieiunij aduersari videatur, tamen prorsus est inuoluntaria respectu ieiunij, nec præceptum videtur solui, nisi per actum voluntarium. Et si casus accideret in Praxi; ita me gererem, vt si comestio sit æquiualens prandio, eo die non sumat nisi refectiunculam, si comestio æquipollet refectiuncula, sumat eo die tantum prandium; si neutri obsequatur æquiualeat, tunc sumat prandium, & refectiunculam seruans formam ieiunij. Et si Aucto-

rem huius praxis desideras, vide Rocafull. in *Praxi Theol. moral. tom. 2. lib. 3. de precept. Eccles. cap. 4. num. 59.*

RESOL. CIII.

An in anticipatione comestionis in die Ieiunij detur paritas materia?

Idem est, si comestio postponitur.

Et pro utroque casu assignatur hora. Ex p. 5. tract. 5. Ref. 10.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet nouissimè Ioannes Sancius in *selectis, disputat. 53. numero 2.* vbi sic ait. Indulgendo ieiunantibus, quòd hora vndecima queant se reficere, latus terminus assignatur, infra quem nullus extat debilis, aliàs si alter posset assignari infra illum; etiam aliud paruum spatium licet antepone, & sic in infinitum. Deueniendum igitur est ad terminum, infra quem alius non designatur, sicut in sponsalibus septennium completum Mathematicè requiritur. Sicut enim ætas, quæ iure præscribitur, in indiuisibili consistit, ne quisquam possit illam suo priuato iudicio mutare, vt bene aduertit Sanchez *lib. 1. de matrim. disp. 16. Aegid. disput. 2. n. 55. Basil. lib. 12. c. 5. Hurt. de matrim. diff. 14.* Sic & hora, quæ communiter à Doctores assignatur, (quod enim parum distat à re, nihil distare videtur,) non habet locum in termino præscripto à iure, siue quod æquiualeat, à communi Doctorem. Ita Sancius, nimis quidem scrupulosè.

2. Et ideo aliqui putant, per semihoram, immò & aliqui per horam non peccare laicos mortaliter, si anticiparem in die ieiunij comestionem, & ita ego in *par. 1. tract. 9. resolut. 17.* pro hac sententia adduxi Mofesum, & Filliucium. Verùm hæc questio in mea opinione non habet difficultatem; nam ego cum multis Doctores vt patet in *loco citato,* docui, quamlibet anticipationem horæ in comestione ieiunij non esse peccatum mortale; & ita etiam hanc sententiam docet Ioann. Henriquez in *compend. cas. moral. cap. 18. numero 5.* vbi sic ait. [En el dia de ayuno se deue comer à hora competente, que es, desde las onze del dia hasta las tres de la tarde, pero si la comida se antepusiese, ò postpusiese de su hora, no sera pecado mortal, sino venial, como se dize Toleno *lib. 6. cap. 4. num. 4.* Y si se antepusiese ò postpusiese con causa, no sera pecado alguno como por razon de auer caminar, y en este punto anduuo muy riguroso Nauarro *cap. 21. numero 27.* diciendo que es pecado mortal anteponer la hora de la comida.] Ita ille, quicquid in contrarium asserat Ludouicus de San Iuan in *summ. q. del ayuno, art. 13. diff. 1. cap. 2.*

RESOL. CIV.

An qui in diebus ieiunij notabiliter anticipat horam comedendi, peccet mortaliter?

Et queritur, quantum possit absque dicto peccato mortali præueniri dicta hora comedendi?

Et an Religiosi qui habent priuilegium anticipandi prandium per horam possint per horas cum dimidia prandium ante meridiem præuenire? Ex p. 1. tr. 9. Ref. 27.

§. 1. **A**firmatiuè respondet ex neotericis nouissimè Fagundez *Precep. 4. lib. 1. cap. 13. numero 4.* doct. duar. & ex eadem Societate Reginaldus *tom. 1. lib. 4. cap. 15. præcedenti. num. 191.* Azorius *p. 1. lib. 7. cap. 11. q. 4.* quod antea do-

Sup. hoc in Ref. præter. & in Ref. seq.

Sup. hoc in sequetur, si-guanter §. Notandum, est, sed lege eam per totam & vide inf. Ref. 105.

Sup. hoc in Ref. not. præ-teritæ, §. No-tandum, à lin. 3. & inf. Ref. 105.

Sup. hæc lege doct. duar. præcedentiæ Ref.

cucfat Caietan. in 2.2. q. 147. art. 7. Nauarrus in Man. cap. 2. n. 27. Paludanus in 4. dist. 15. q. 4. art. 4. concl. 1. Couarr. lib. 4. var. resol. cap. 20. num. 14. Syluest. verb. ieiunium. n. 13. Homobonus de exam. Eccles. p. 1. tract. 6. c. 20. q. 90. Ledefma in sum. tom. 2. tract. 17. cap. 2. dub. 4. ante 5. concl. Ican. de la Cruz in direct. conf. par. 1. praecept. 4. art. 4. dub. 8. concl. 2.

2. Hac opinio est probabilis: sed contrariam probabiliorem esse existimo, & illam docet Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 2. num. 13. Molfesius in sum. tom. 1. tract. 10. c. 5. n. 16. Toletus in sum. lib. 6. c. 2. n. 8. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 13. dub. 9. num. 2. Filliucius tom. 2. tract. 27. p. 2. cap. 4. n. 70. Bonacina de legib. disp. vlt. q. 1. punct. 4. n. 3. Fernandez in exam. Theol. mor. p. 2. cap. 8. §. 3. num. 6. Angelus verb. ieiunium. num. 2. Innocentius de Rubricis de obseruat. ieiun. n. 3. Palat. in sum. Caiet. verb. ieiun. Riccardus in 4. dist. 15. art. 3. q. 8. in fin. Vide etiam Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 8. cap. n. 11. Et ratio est: quia talis anticipatio est solum mutatio accidentalis ieiunij: ergo non est peccatum mortale. Quod verò sit mutatio accidentalis, pater: nam hora comedendi ex successu temporis magnam habuit varietatem in Ecclesia: ergo determinatio horæ in ieiunio, nunquam fuit de ipsius essentia; quia, quæ sunt de essentia, immutari non possunt absque immutatione eius, quod per eam constitutum est. Adde, quod si per talem anticipationem violaretur ieiunium, non teneretur quis adhuc amplius ieiunare: sed hoc asserere est absurdum; ergo, &c.

3. Notandum est verò, quod si sine causa anticipetur notabiliter dicta hora comedendi, crit peccatum veniale: quod si aliqua iusta causa subsit, neque veniale peccatum erit; vt, si iter incundum sit, vel hospites dimittendi, concio habenda post meridiem, prælectio in Academia, vel alia grauis occupatio, quæ liberam mentem à cibo, & potu requirit.

4. Sed dices, stando in contraria opinione, quæ asserit, hoc esse peccatum mortale quantum possit absque dicto mortali peccato præueniri dicta hora comedendi? Molfesius nimis laxè in sum. tom. 1. tr. 10. cap. 5. n. 15. putat per horam circiter: nimis scrupulosè Azorius p. 1. lib. 7. c. 11. q. 4. per quadrantem. Sed probabiliter, & sine formidine Azorij, Filliucius tom. 2. tr. 27. p. 2. cap. 4. n. 73. putat per mediam horam: quia eiusmodi anticipatio non est notabilis, quidquid in contrarium sentiat Fagundez Præcept. 4. lib. 4. cap. 3. numero 4. vbi putat, semihoram esse tempus notabile: ergo, &c.

5. Sed in nostra sententia, quæ in hac anticipatione non agnoscit culpam mortalem, dicta anticipatio mediæ horæ non esset, vt bene notat Filliucius, neque peccatum veniale secus, si vltra mediam horam anticipatio efficeretur; nam ita esset culpa tantò grauior venialiter, quantò ab eo longius recederetur: cum verò Religiosi habeant priuilegium anticipandi prandium per horam, sequitur, posse dictos Religiosos priuilegiatos per horam cum dimidia absque vlla culpa prandium ante meridiem præuenire.

RESOL. CV.

Virum, qui ob instam causam comederet hora octaua, aut nona ob iter agendum v. g. aut hospitibus inserviendum teneatur illo die ad ieiunandum?

Et an qui putat se iter facturum, vel laboraturum, & ideo inculpate summo mane comedit animo non ieiunandi, & tamen postea causa aliqua impeditus est, ne iter ageret, an in tali casu teneatur ieiunare? Ex part. 1. tr. 9. Ref. 48.

§. 1. **Q**ui asseruit, horam non esse de essentia ieiunij, vt nos superius diximus, affirmatiue respondebunt. Et ita docet Beja p. 1. decis. cas. 45. Vega in sum. p. 1. c. 14. cas. 33. Moure in sum. p. 2. c. 8. §. 1. num. 5. Lopez in instrum. p. 1. c. 112. Rodriguez in qq. Regulor. et tom. 2. q. 100. art. 2. & alij.

2. Sed Sancius, qui nouissime suas Selectas dissertationes edidit in disp. 13. n. 5. contrarium docet: quia hora vndecima est de substantia ieiunij, vel saltem intrinseca illa. Ergo soluitur ieiunium ex antecessione horæ. Nec putat distinguendum esse, quando soluitur ex iusta causa, vel absque illa? & citat plures Doctores. Vnde infert, non teneri amplius ieiunare, qui malitiosè comedit, anticipando notabiliter horam ieiunij. Item, qui putabat, se iter facturum, vel laboraturum; & ideo inculpate summo mane comedit, animo non ieiunandi; & tamen postea causa aliqua impeditus est, ne iter ageret, vel laboraret; docet etiam in tali casu, quod non teneatur ieiunare: at contrarium docet Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 8. c. 1. n. 4. qui citat Viualdum.

RESOL. CVI.

An qui è medio prandij surgit ad aliquid occurrent, postea postea redire ad continuandum prandium in die ieiunij? Et quid, si longa mora inmergerit, quamuis spatium duarum horarum intercurrerit, dummodo à principio sui quo animo postea conuinandi?

Et si quis surrexit à mensa animo non redeundi, si forte prandium adhuc duraret, possit iterum, mutata intentione, ad conuiuas redire, à quibus recesserit? Ex p. 1. tr. 9. Ref. 32.

§. 1. **R**espondeo affirmatiue cum Fagundez Præcept. 4. lib. 1. c. 4. n. 3. Fernandez in exam. Theol. mor. p. 2. c. 8. §. 3. num. 8. Toletus lib. 6. cap. 1. num. 7. dummodo non habuerit animum amplius non comedendi, & interruptio sit parua; quæ quando talis sit, remittitur ad arbitrium boni viri. Ita Reginaldus tom. 1. lib. 4. cap. 14. num. 177. Azorius part. 1. lib. 7. cap. 11. q. 1. & alij: licet Bonacina de legib. disp. vlt. q. 1. punct. 4. n. 10. putet, hoc esse licitum, etiam si longa temporis mora intercesserit; dummodo, vt diximus, surgat à prandio animo postea continuandi. Vnde putat Sancius in Selectis, disput. 2. num. 4. hoc etiam esse licitum, quamuis spatium duarum horarum intercurrerit.

2. Notandum tamen, quod in hoc casu probabiliter putat etiam Lessius lib. 4. cap. 1. dub. 2. num. 11. & Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 8. cap. 1. num. 6. quod si quis surrexit à mensa animo non redeundi, si forte prandium adhuc duraret, posset iterum mutata intentione ad conuiuas redire, à quibus recesserat: quod postea etiam docet Villalobos in sum. tom. 1. tr. 23. diff. 2. n. 2. qui etiam addit, quod si el que tenia cogida ya la servilleta, pensando que se hauia acabado la comida, si despus le traen otra cosa que comer, no quiebra el ayuno comiendola, porque no es mas de vna comida, y si supiera, que hauia mas, esperata.]

3. Sed plus addit Filliucius tom. 2. tract. 17. p. 2. c. 1. q. 10. n. 41. nempe, quod si etiam non adesset alius conuiuas, si prandium instauraret intra breue tempus, vt quadrantem horæ, vel paulò magis probabile est, non frangi ieiunium: quia reputatur vna conestio moraliter, quod etiam antea docuerat noster Molfesius in sum. tr. 10. c. 5. n. 27. vbi sic asserit: [Quando est modica interruptio, etiam sine animo repetendi prandium, non iudicatur fractio ieiunij, vt surgens à mensa accedat in auram, vel alio, vt comedat electuaria, siue res de lacte, et sic de alijs.] Ita Molfesius.

Sup. hoc in Ref. præter. §. vlt. per tot. & in Ref. seq.

Sup. hoc ibidem, & figuranter in Ref. præterit.

4. Nota